

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Pohjavesiin liittyvän sääntelyn uudistaminen

Ylitarkastaja Juhani Gustafsson

Pohjavesityöryhmä

- Työryhmän tavoitteena oli selvittää pohjavesialueiden kartoitukseen, luokitukseen ja käyttöön sekä pohjavesien suojelusuunnitelmiin liittyvät lainsäädännölliset ja menettelylliset kehittämistarpeet sekä tehdä ehdotuksia kehittämisvaihtoehdoiksi pohjavesien suojelun tehostamiseksi ja eri toimijoiden oikeusturvan parantamiseksi.
- Työryhmän toimiaika 1.10.2011 – 30.11.2012
- Käsitellyt yksityiskohtaisesti useampaa eri sääntelyvaihtoehtoa ja niiden vaikutuksia
  - Työ yhtenä pilottina vaikutusten arvioinnin strategisessa hankkeessa
- Pohjavesialueen määritelmä ja pilaamiskiellon muotoilu osana ympäristönsuojelulain uudistamista
  - YSL:n projektin 1 työssä käsitelty erikseen maaperään ja pohjavesiin liittyvää sääntelyä

Eduskunnan lausuma

- HE 277/2009 vesilainsäädännön uudistamiseksi
  - Lausunnot talousvaliokunnalta, perustuslakivaliokunnalta ja maa- ja metsätalousvaliokunnalta
  - Ympäristövaliokunnan mietintö 22/2010 vp
- Eduskunnan vastaus 355/2010
  - Vähäisiä muutoksia pykäliin ja kolme lausumaa ns. valtuuslaista, pohjavesistä ja valvontamaksusta
  - ”Hallitus selvittää pohjavesialueiden kartoitukseen, luokitukseen ja käyttöön sekä suojelusuunnitelmiin liittyvät lainsäädännölliset ja menettelylliset kehittämistarpeet.”

Muuta toimeksiannon taustaa

- Pohjavesien suojelu myös hallitusohjelmassa:
  - ”Hallitus tehostaa pohjavesien suojelua ja riskien hallintaa laatimalla suojelusuunnitelmia ja varmistamalla niiden toteutumisen. Tietoperustaa pohjaveden pilaantumisen ehkäisemiseksi parannetaan.”
- Teollisuuspäästödirektiivin (IED) toimeenpano ja ympäristönsuojelulain uudistus edellyttää muutoksia sääntelyyn
  - Perustilan selvitysvelvollisuus, tarkkailu, ennallistaminen / puhdistaminen
  - Maaperädirektiiviehdotuksen huomioon ottaminen

Pohjavesien suojelusta

Lainsäädännössä:

- Ympäristönsuojelulaki → pilaamiskiello (8 §), puhdistamisvelvollisuus (12 luku) ja kuntien ympäristönsuojelumääräykset (19 §)
- Vesilaki → pohjavesiesiintymän määrällinen tila ja antoisuus (3:2 §) ja vedenotto (4 luku) ml. vedenottamoiden suoja-alueet
- Laki vesienhoidon järjestämisestä → pohjavesialueiden sijainti ja rajat, pohjavesimuodostumien tila ja seuranta

Käytännössä:

- Pohjavesialueiden rajaaminen ja luokittelu → luokat johdettu pilaamiskiellosta vedenhankintakäytön pohjalta
- Luokitelluille alueille pohjavesien suojelusuunnitelmia → taustaineistoa viranomaisten päätöksille, kattavat noin 1000 aluetta
- Vedenottamoiden suoja-alueet → suojelumääräykset suoja-aluepäätöksissä

Työryhmän tehtävät

1. Pohjavesialueiden kartoitus ja luokitus

- Pohjavesialueiden rajaus
- Pohjavesialueiden luokittelu (I, II ja III luokat) ja luokittelun perusteet: suhde vedenhankintaan ja pohjavesistä riippuvaisiin ekosysteemeihin
- Menettelyn kehittäminen: kuuleminen, päätöksenteko

2. Pohjavesien suojelusuunnitelmien laatiminen

- Suojelusuunnitelman sisältö
- Menettelyn kehittäminen ja laatimisvastuu (kunta, ELY-keskus)

3. Suhde keskeisiin viranomaispäätöksiin: luvat ja suunnitelmat

- YSL:n ja vesilain mukaiset luvat, kaavoitus, muut menettelyt

4. Lainsäädännön kehittäminen

5. Kehittämisvaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Työryhmän ehdotukset

- Ehdotus vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain muutokseksi
  - Pykäläluonnokset pohjavesialueiden rajauksesta ja luokittelusta sekä suojelusuunnitelmien laatimisesta
    - Menettelyt ja lähtökohdat yhtenäistyvät
    - Pohjavesialueiden luokittelussa vedenhankintakäytön rinnalla huomiota pohjavesistä riippuvaisiin ekosysteemeihin

Työryhmän ehdotukset säädösmuutoksiksi:

VMHJL 2 a luku Pohjavesiä koskevat erityiset selvitykset ja suunnitelmat

1 § Pohjavesialueiden kartoitus

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus määrittää toimialueensa pohjavesialueiden sijainnin ja rajat. Tässä kartoituksessa tulee määrittää erikseen pohjaveden muodostumis-alueen raja (*muodostumisalue*) ja sen alueen uloin raja, jolla on vaikutusta pohjavesi-muodostuman veden laatuun tai muodostumiseen (*pohjavesialue*).

Pohjavesialueiden kartoituksessa tulee lisäksi esittää hydrogeologinen yleiskuvaus pohjavesimuodostumasta ja arvioida pohjavesialueella muodostuvan pohjaveden määrää, vedenkorkeutta ja virtaussuuntia.

2 § Pohjavesialueiden luokitus

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus luokittelee pohjavesialueet niiden vedenhankintakäyttöön soveltuvuuden ja suojelutarpeen perusteella kahteen luokkaan seuraavasti:

1. luokkaan 1 kuuluvat ne vedenhankintaa varten tärkeät pohjavesialueet, joiden vettä käytetään tai tullaan käyttämään yhdyskunnan vedenhankintaan taikka talousvetenä enemmän kuin keskimäärin 10 kuutiometriä vuorokaudessa tai yli viidenkymmenen ihmisen tarpeisiin;
2. luokkaan 2 kuuluvat ne vedenhankintakäyttöön soveltuvat pohjavesialueet, jotka pohjaveden antoisuuden ja muiden ominaisuuksien perusteella soveltuvat 1 kohdassa tarkoitettuun vedenhankintaan.

Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus määrittää lisäksi ne pohjavesialueet, joiden pohjavedestä pintavesi- tai maaekosysteemit ovat suoraan riippuvaisia. Tässä momentissa tarkoitettut pohjavesialueet muodostavat luokan E. Jos nämä pohjavesialueet kuuluvat 1 momentin perusteella luokkaan 1 tai 2, ne luokitellaan kuitenkin kyseiseen luokkaan.

Siirtymäsäännökset

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tulee rajata ja luokitella pohjavesialueet 1 ja 2 §:n mukaisesti ennen **1.1.2019**.

Luokka I

Alue, jonka pohjavettä käytetään tai tullaan käyttämään 20–30 vuoden kuluessa tai tarvitaan vesihuollon erityistilanteissa liittyjämäärältään vähintään 50 ihmisen tarpeisiin tai enemmän kuin keskimäärin 10 m³/d. Erityisperustein pienempiäkin vedenottamoita palvelevia alueita voidaan merkitä tähän luokkaan kuuluviksi.

Luokka 1

Luokkaan 1 kuuluvat ne vedenhankintaa varten tärkeät pohjavesialueet, joiden vettä käytetään tai tullaan käyttämään yhdyskunnan vedenhankintaan taikka talousvetenä enemmän kuin keskimäärin 10 kuutiometriä vuorokaudessa tai yli viidenkymmenen ihmisen tarpeisiin;

Luokka II

Alue, joka soveltuu yhteisvedenhankintaan, mutta jolle ei toistaiseksi ole osoitettavissa käyttöä yhdyskuntien, haja-asutuksen tai muussa vedenhankinnassa.

Arvio muodostuvan pohjaveden määrästä koko pohjavesialueella on yli 250 m³/d tai joilta on yhdeltä alustavasti tutkitulta vedenottamoalueelta saatavissa vettä yli 100 m³/d tai joilla muutoin voi olla vedenhankinnan kannalta alueellista merkitystä.

Luokka 2

Luokkaan 2 kuuluvat ne vedenhankintakäyttöön soveltuvat pohjavesialueet, jotka pohjaveden antoisuuden ja muiden ominaisuuksien perusteella soveltuvat 1 kohdassa tarkoitettuun vedenhankintaan.

Alue kuuluisi pääsääntöisesti luokkaan 2, kun siellä muodostuu pohjavettä yli 100 m³/vrk, jos se myös muutoin ominaisuuksiltaan soveltuisi vedenhankintaan

Luokka III

Alue, jonka hyödyntämiskelpoisuuden arviointi vaatii lisätutkimuksia vedensaantiedellytysten, veden laadun tai likaantumisen- tai muuttumisuhan selvittämiseksi.

Tämänhetkiset III-luokan alueet poistuisivat kokonaan eli siirtyisivät lyhyen siirtymäkauden jälkeen tarkemman arvioinnin perusteella joko uuteen 1-, 2- tai E- luokkaan.

ELY -keskusten tulisi käydä lävitse nykyiset I, II ja III luokan alueet ja tehdä luokittelut ennen **1.1.2019**. Nykyisen luokittelun mukaiset III luokan alueet voisivat tämän tarkastelun perusteella siirtyä uuteen 1 tai 2 luokkaan. Osa nykyisistä III luokan alueista voisi myös kuulua uuteen luokkaan E.

-

Luokka E

Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus määrittää lisäksi ne pohjavesialueet, joiden pohjavedestä pintavesi- tai maaekosysteemit ovat suoraan riippuvaisia. Tässä momentissa tarkoitettut pohjavesialueet muodostavat luokan E. Jos nämä pohjavesialueet kuuluvat 1 momentin perusteella luokkaan 1 tai 2, ne luokitellaan kuitenkin kyseiseen luokkaan.

3 § Pohjavesialueiden kartoituksesta ja luokituksesta tiedottaminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on ennen rajauksen ja luokituksen valmistumista varattava kaikille mahdollisuus tutustua 1 ja 2 §:ssä tarkoitettuihin valmistelu-asiakirjoihin sekä varattava tilaisuus esittää mielipiteensä valmisteluasiakirjoista ja ehdotuksesta pohjavesialueiden rajoiksi ja luokiksi kirjallisesti tai sähköisesti siten kuin tämän lain 15 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on lisäksi pyydettävä lausunto pohjavesialueen sijaintikunnalta ja tarvittaessa vaikutusalueen kunnilta.

Mitä 1 momentissa säädetään kartoituksesta ja luokituksesta tiedottamisesta, koskee myös kartoitusta ja luokitusta koskevien tietojen muuttamista. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on käynnistettävä kartoitusta ja luokitusta koskevien tietojen päivitys, kun se saa pohjavesialueen rajoihin tai luokkaan olennaisesti vaikuttavaa uutta tietoa kartoituksen ja luokituksen perusteista.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus merkitsee tiedot pohjavesialueiden rajoista, luokituksesta ja luokituksen perusteista pohjavesitietojärjestelmään. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja asianomaisen kunnan tulee varmistaa, että perustiedot tietojärjestelmään merkityistä pohjavesialueiden rajoista ja luokituksesta ovat sähköisesti kaikkien saatavilla.

4 § Pohjavesialueiden suojelusuunnitelma

Kunta voi laatia pohjavesialueiden suojelusuunnitelman sellaisten kunnan alueella sijaitsevien pohjavesialueiden suojelemiseksi, joihin kohdistuu niiden tilaan merkittävästi vaikuttavaa ihmisen toimintaa tai joissa tämän lain mukaisia ympäristötavoitteita ei mahdollisesti saavuteta. Kunnat voivat laatia pohjavesialueiden suojelusuunnitelmat yhteistyönä tai yhdessä muiden toimijoiden kanssa.

Suojelusuunnitelmassa on esitettävä tarpeelliset tiedot:

- 1) alueen pohjavesiolosuhteista, pohjaveden tilasta sekä nykyisestä ja suunnitellusta maankäytöstä;
- 2) alueella sijaitsevista vedenottamoista ja alueen pohjaveden merkityksestä vedenhankinnan kannalta;
- 3) vedenottamoiden suoja-alueita koskevista vesilain 4 luvun 11 §:n mukaisista päätöksistä, niiden tarkistamistarpeesta ja mahdollisesta tarpeesta hakea suoja-alueen määräämistä;
- 4) pohjaveden pilaantumisen vaaraa aiheuttavista toiminnoista ja toimenpiteistä pilaantumisen vaaran vähentämiseksi;
- 5) muista pohjavesien suojelun kannalta merkityksellisistä seikoista.

5 § Suojelusuunnitelman laatiminen

Pohjavesialueiden suojelusuunnitelmaa laadittaessa tulee varata kaikille tilaisuus esittää mielipiteensä. Vaikutusalueen kunnilta ja toimivaltaiselta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta pyydetään lausunto.

Kunnan tulee julkaista pohjavesialueiden suojelusuunnitelma ja tiedottaa siitä tarvittavassa laajuudessa. Kunta toimittaa suunnitelman elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle merkittäväksi ympäristönsuojelun tietojärjestelmään. Kunnan suojelusuunnitelman vahvistamista koskevaan päätökseen haetaan valittamalla muutosta siten kuin kuntalaissa (365/1995) säädetään.

Ympäristönsuojelulain uudistaminen

Luonnoksessa uudeksi ympäristönsuojelulaiksi on:

- *1 luvussa* maaperän ja pohjaveden sekä pohjavesialueen määritelmät (5 §)
- *2 luvussa* maaperän ja pohjaveden pilaamiskielto (15 ja 16 §) -> ei merkittäviä muutoksia säännösten sisältöön
- *6 luvussa* maaperän ja pohjaveden suojeluun liittyvä tarkkailu ja tarkkailumääräykset (69 §) - > IED 14 ja 16 artiklan täytäntöönpano, merkityksellisten vaarallisten aineiden käsite
- *7 luvussa* maaperän ja pohjaveden perustilaselvitys (82 §); IED 22 artiklan täytäntöönpano
- *8 luvussa* maaperän ja pohjaveden perustilan palauttaminen suuren laitoksen toiminnan päättyessä (97 §); IED 22 art.
- *14 luvussa* pilaantuneen maaperän ja pohjaveden puhdistaminen -> muutoksia nykyiseen 12 lukuun lähinnä ilmoitusmenettelyyn liittyen (135 §) ja pohjaveden osalta

Perustilaselvitys

- Velvollisuus laatia perustilaselvitys, jos suuren laitoksen toiminnassa käytetään, varastoidaan tai tuotetaan taikka muutoin syntyy merkityksellisiä vaarallisia aineita
- Selvitys liitetään lupahakemuksen tai luvan tarkistamista koskevan hakemuksen liitteeksi
- Perustilaselvitys sisältää:
  1. Tiedot sijaintipaikan nykyisestä ja aiemmasta käytöstä
  2. Riittävät tiedot mittauksista, jotka kuvastavat perustilaa
  3. Arvio maaperän ja pohjaveden perustilasta
- Toiminnan päättyessä maaperän ja pohjaveden tilaa verrataan perustilaan → jos tila eroaa huomattavasti perustilasta, toiminnanharjoittajan on palautettava perustila

Työryhmän esittämät jatkotoimenpiteet

- Pohjavesistä riippuvaisten ekosysteemien tunnistamiseksi kehitettävät indikaattorit
- Rahoituksen varmistaminen hydrogeologisille tutkimuksille
- Luokitteluun ja rajauksiin liittyvä tarkempi ohjeistus ja tiedottaminen
- Suojelusuunnitelmien toimeenpanon edistäminen ml. suhde kaavoitukseen
- Kuntien ympäristönsuojelumääräysten tarkastelu ja parhaiden käytäntöjen tunnistaminen

Lausuntopalaute

- Raportti laajalla lausuntokierroksella – saatu 62 lausuntoa
  - Lausunnot ja raportti luettavissa valtioneuvoston hankerekisterissä; YM027:00/2011:

http://www.hare.vn.fi/mAsiakirjojenSelailu.asp?h_iID=17761&tVNo=4&sTyp=Selaus

- Alustavaa arviota palautteesta:
  - Pidetään hyvänä, että pohjavesien rajausta ja luokittelu sekä suojelusuunnitelmien laatiminen jatkossa perustuu lainsäädäntöön
  - Uusien luokkien osalta tarvitaan ohjeistusta ja jatkoarviota muutosten vaikutuksista käytäntöön.
  - Pidettiin hyvänä, että eri tahojen osallistumismahdollisuutta on pyritty lisäämään
  - Huolta resursseista ja aikataulusta

Jatkotoimet

- Raportti luovutettiin YM:lle 17.12.2012
- Raportti lausunnoilla 22.2.2013 asti.
- Lausuntopalautteen arviointi huhtikuu 2013 ->
- Esitettyjen säädösmuutosten valmistelu vuoden 2013 aikana
- Jatkotoimina esitettyjen ohjeistusten valmistelu aloitetaan vuoden 2013 syksyllä

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Kiitos!

---

www.ymparisto.fi → ympäristönsuojelu
→ vesien suojelu → pohjaveden suojelu